

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ І.В.Геруш
“ _____ ” _____ 2020 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 221 Стоматологія
(код і назва спеціальності)

Освітній ступінь молодший бакалавр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

Курс навчання II

Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра психології та філософії
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри психології та філософії «20» серпня 2020 року (протокол №1).

В. о. завідувача кафедри

(підпис)

(М.П. Тимофієва)

Схвалено предметною (цикловою) комісією гуманітарних та соціально-економічних дисциплін «20» серпня 2020 року (протокол №1).

Голова предметної (циклової)
комісії

(підпис)

(Потапова Л.Б.)

Чернівці – 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Психології та філософія	
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Слубська Анна Ярославівна – кандидат філософських наук, викладач фахового коледжу Вищого державного навчального закладу України "Буковинський державний медичний університет" anna.slubska@bsmu.edu.ua	
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/psihologiyi-ta-filosofiyi/	
Веб-сайт кафедри	https://sites.google.com/a/bsmu.edu.ua/pssoc/home	
E-mail	psychology@bsmu.edu.ua	
Адреса	м. Чернівці, вул. Героїв Майдану 3, 2 поверх	
Контактний телефон	+38 (0372) 52-63-37	

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	20
Практичні заняття	20
Самостійна робота	50
Вид заключного контролю	залік

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

В процесі викладання філософії важливо сприяти формуванню у студентів філософського мислення; формувати у студентів світоглядних, духовно – моральних, естетичних ідеалів, цінностей, гуманізації власного буття, творчого мислення та здатності застосовувати набуті знання, уміння та розуміння світу; спонукати до творчого оволодіння процесом диференціації та інтеграції наукових знань, їх соціальної значимості; формувати мотивації вивчення філософії студентами-медиками; формувати повагу до своєї професії, почуття гуманізму, нестандартного підходу до вирішення різноманітних фахових завдань, проблем людського існування.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinuyvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
Етика та деонтологія у медицині	Клінічна анатомія та оперативна хірургія
Українська мова (за професійним спрямуванням)	Гігієна та екологія
Історія України та української культури	Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології
Історія медицини	Соціальна медицина, громадська здоров'я та основи доказової медицини
Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки	Судова медицина (стоматологія). Медичне право України
	Соціальна медицина, громадська здоров'я
	Охорона праці в галузі

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Філософія» є формування у студентів цілісного уявлення про світ, людину як цілісність, про роль медицини у ствердженні сенсу людського буття, розуміння сучасного стану медицини та передбачення перспектив її розвитку. Вивчення основ філософських знань студентами має велике значення у вихованні майбутніх медиків, формуванні їх переконань, діалектичного мислення, підвищенні їх культурного рівня.

6.2. **Завдання:** здатність до проблематизації - вміння ставити питання і шукати способи їх вирішення, розглядати парадокси, альтернативи, суперечності; здатність давати визначення - переходити від поверхового фактажу до узагальнюючого концептуального аналізу понять; здатність формулювати, впорядковувати, послідовно аналізувати свої думки; можливість кожній людині виробити власний світогляд, свій стиль мислення, сформулювати світоглядні, моральні, естетичні установки та ціннісні орієнтації, необхідні для активної діяльності у всіх сферах життя суспільства, враховуючи клінічну практику у медицині; сприяти формуванню лікарів нового типу, які поєднують професійні знання, фахову компетентність з активною громадянською позицією.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

7.2. Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК11. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК13. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК14. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК15. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК16. Здатність працювати в команді.
- ЗК17. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК18. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК19. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК25. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК26. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК27. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК28. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

7.3. Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

- ФК 3. Здатність дотримуватись принципів медичної деонтології.
- ФК 5. Здатність усвідомлювати важливість самоосвіти та самовиховання в житті та діяльності зубного техника.
- ФК 6. Здатність усвідомлювати етичні елементи філософії медичної справи.
- ФК 7. Здатність дотримуватись мистецтва спілкування в колективі та комунікативного зв'язку з лікарем та пацієнтами.
- ФК 17. Здатність проводити адаптаційні заходи для профілактики синдрому вигорання медичних працівників.
- ФК 18. Здатність усвідомлювати безперервність процесів навчання та професійного удосконалення.
- ФК 19. Здатність оцінювати принципи здорового способу життя і дотримуватись основ санології в практичній діяльності.

7.4. Програмні результати навчання.

ПРЗ 1. Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання. Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні знання. Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей. Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань.

ПРЗ 3. Планувати та управляти часом в межах повноцінного робочого дня. Ергономічно

проекувати робочий день, тиждень тощо.

ПРЗ 4. Мати глибокі знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРЗ 11. Спираючись на певний рівень інтелектуальних знань та комплекс моральних особистих якостей, толерантно ставитися до протилежних думок, уміти брати участь у дискусіях при виборі оптимальних рішень з проблемних питань професійної діяльності, вміти самокритично оцінювати свою поведінку та результати діяльності.

ПРЗ 12. Знати види та способи адаптації, принципи дії в новій ситуації. Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності. Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату. Нести відповідальність своєчасне використання методів саморегуляції.

ПРЗ 16. Знання особливостей мистецтва спілкування в колективі, роботи в команді, та застосування набутих навиків в практичній діяльності.

ПРЗ 17. Ефективно формувати комунікаційну стратегію та міжособистісну взаємодію з пацієнтами, лікарями, в колективі тощо.

ПРЗ 18. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРЗ 19. Вміння працювати в мультикультурному середовищі, вміння протистояти, комунікувати та взаємообмінюватись навиками.

ПРЗ 25. Демонструвати здатність застосовувати етичні міркування по відношенню до колег, лікарів та пацієнтів.

ПРЗ 27. Спираючись на певний рівень інтелектуальних знань та комплекс моральних особистих якостей, толерантно ставитися до протилежних думок уміти брати участь у дискусіях при виборі оптимальних рішень з проблемних питань професійної діяльності, вміти самокритично оцінювати свою поведінку та результати діяльності, і нести відповідальність за взяті на себе обов'язки.

ПРЗ 28. Вміти діяти відповідально, по відношенню до поставлених завдань, свідомо оцінювати обсяг роботи та результати. Працювати соціально в процесі спільної діяльності.

7.5. Програмні результати фахові

ПРФ 3. Застосовувати принципи медичної деонтології в практичній діяльності зубного техника по відношенню до пацієнтів, лікарів та колег.

ПРФ 5. Оцінювати важливість і демонструвати здатність до самоосвіти та самовиховання.

ПРФ 6. Демонструвати здатність застосовувати етичні елементи філософії медичного працівника.

ПРФ 7. Проводити професійну діяльність при комунікативному зв'язку з лікарями та пацієнтами, а також у колективі з точки зору професійних та правових стандартів.

ПРФ 17. Вдосконалення навичок міжособистісного спілкування.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Знати: а) на ознайомчо-орієнтованому рівні: історичні типи і форми світогляду; методи і функції філософії; основне коло філософських проблем; структуру філософського знання; історичні типи філософської рефлексії; основні напрямки сучасної вітчизняної та світової філософії; видатних філософів минулого та сучасності;

б) на понятійно-аналітичному рівні: сутність основних філософських категорій; характерні риси та тенденції розвитку основних періодів історії філософії; основні теоретичні положення з онтології, феноменології, діалектики, соціальної філософії, гносеології;

в) на продуктивно-синтетичному рівні: процес становлення різних типів, рівнів, форм світогляду; механізми розвитку та взаємодії природних, соціальних та пізнавальних процесів.

8.2. Уміти:

а) на предметно-практичному рівні: виявляти свою світоглядну позицію; застосовувати знання у процесі наукової та практичної (професійної) діяльності; добре орієнтуватися в першоджерелах та основній філософській літературі;

б) на предметно-розумовому рівні: логічно формулювати та обґрунтовувати свою світоглядну позицію; аналізувати проблеми та процеси, що пов'язані з суспільним життям; володіти прийомами ведення дискусії, полеміки, діалогу;

в) на продуктивно-синтетичному рівні: формувати власну позицію щодо актуальних проблем сучасності; здійснювати реферування необхідної літератури, першоджерел; здійснювати прогнози щодо подальшого розвитку правових, політичних, економічних та ін. процесів; апріорно синтезувати набуті знання із фахових та гуманітарних дисциплін у цілісне світосприйняття та світорозуміння.

7.4. Демонструвати:

- Визначати остаточний клінічний діагноз, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
- Організовувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.
- Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.
- Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.
- Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

8. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис кожного модуля дисципліни:

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС) – 1 модуль «Філософія», який складається з трьох змістових модулів.

ТЕМА 1. Предмет філософії. Філософія та світогляд.

Філософія та світогляд. Компонентна структура світогляду: картина світу, переконання, світоглядні почуття, цінності та ідеали, життєві принципи. Рівнева структура світогляду та світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння.

Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. Міфологія: синкретизм, абсолютний космологізм, антропо- і соціоморфізм, політеїзм, магія, оберненість в минуле. Міф і традиція. Міф і релігія. Подвоєння світу. Монотеїзм – феномен релігійної віри. Релігійні культури і богослужіння, світоглядні функції. Філософія як теоретична форма світогляду. Філософія і релігія.

Предмет філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Специфіка філософських проблем. Структура філософських знань. Основні питання філософії. Плюралізм філософського знання. Проблема діалогу різних філософських напрямів і шкіл. Філософія і наука.

Філософія в системі духовної культури. Основні функції філософії: світоглядна, пізнавальна, методологічна, аксіологічна, соціально-практична та ін. Соціальна спрямованість філософського знання. Людиновимірна сутність філософії. Загальнолюдські цінності у філософії. Людина як найвища цінність. Філософія і гуманізм. Загальноцивілізаційне і національне у філософії. Призначення філософії. Гуманітарна сутність філософії.

ТЕМА 2. Філософія Стародавнього світу. Антична філософія.

Культурно-історичні передумови виникнення філософії. Предмет історії філософії. Основні етапи розвитку філософії. Особливості східної та західної філософії. Передумови виникнення філософії у Стародавній Індії. Велична та епічна література про людину, її походження та існування. Ортодоксальні та неортодоксальні школи Індії: джайнізм, чарвака-локаята, буддизм. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Конфуціанство та даосизм.

Основні етапи розвитку античної філософії. Своєрідність філософії Стародавньої Греції. Космоцентризм ранньої грецької (досократичної) філософії. Вчення про субстанцію (Мілетська школа). Вчення про рух і спокій (Геракліт, Елейська школа). Піфагорійський союз про числову структуру космосу.

Поворот античної філософії до людини (софісти, Сократ). Античний атомізм про людину як мікрокосм (Демокріт). Філософія Платона: вчення про буття (ідеї, їх співвідношення зі світом речей), людину, пізнання та ідеальну державу.

Філософія Аристотеля: критика «концепції ідей» Платона, вчення про буття (матерію і форму, чотири причини), сутність людини і держави, природу пізнання. Аристотель як систематизатор античної філософії.

Філософія епохи еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм. Римська антична філософія. Неоплатонізм.

ТЕМА 3. Філософія Середньовіччя та доби Відродження

Розвиток християнства у Західній Європі. Апологетика, патристика. Філософські погляди Августина Аврелія. Теологічна концепція прогресу. Схоластика. Суперечка про природу понять: реалізм і номіналізм. Особливості західноєвропейської та східноєвропейської релігійної філософії. Мусульманська та іудейська культура і філософія (М.Маймонід, Авіценна, Аверроес).

Вчення Фоми Аквінського про єдність душі і тіла, про двоїстість істоти, про співвідношення релігії, філософії і науки.

Філософія Відродження. Гуманізм та антропоцентризм. Натурфілософія Відродження: пантеїзм; повернення до первісного розуміння сутності діалектики. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту (М.Коперник, М.Кузанський, Дж.Бруно, Г.Галілей, І.Кеплер).

Реформація, її ідеї (Т.Мюнцер, М.Лютер, Ж.Кальвін).

Соціальна філософія (Н.Макиавеллі). Утопічні вчення Т.Мора та Т.Кампанелли.

ТЕМА 4. Філософія Нового часу та класична німецька філософія. Криза раціоналістичного мислення

Наукова революція XVII ст. (І.Ньютон). Новоевропейська програма побудови філософії науки: методологічне протистояння емпірико-індуктивної (Ф.Бекон, Д.Локк, Дж.Берклі, Д.Юм) і раціонально-дедуктивної методології (Р.Декарт, Б.Спіноза, Г.Лейбніц). Створення механічно-матеріалістичної картини світу. Розмаїття онтологічних концепцій XVII-XVIII ст. (монізм, дуалізм, плюралізм). Субстанція і психофізична проблема (Р.Декарт і Б.Спіноза). Суб'єктивний ідеалізм і соліпсизм (Дж.Берклі, Д.Юм).

Специфіка німецької класичної філософії та її вплив на розвиток філософської думки XIX-XX ст. Трансцендентальна філософія І.Канта, її ключові проблеми та варіанти, їх вирішення (проблема пізнаваності світу, можливості знань, антимонії розуму та ін.). Кантівське розв'язання проблеми свободи і необхідності у принципі автономії волі. Г.Гегель, його філософська система та метод. Антропологічний матеріалізм і критика релігії Л.Фейєрбахом. Криза раціоналістичного мислення. Німецька класична філософія і сучасне бачення світу. Особливості марксистської філософії, її цілі і положення. Діалектико-матеріалістичний метод.

ТЕМА 5. Тенденції розвитку сучасної філософії.

Характерні риси суспільно-політичного життя, науково-технічного прогресу, духовної культури. Некласична філософія. Перші спроби подолання Гегелівської філософії. Артур Шопенгауер. Фрідріх Ніцше як пролог до неklasичної філософії XIX-XX ст.

Особливості сучасної філософії. Головні напрями і течії західної філософії XIX-XX ст. Позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм. Неокантіанство, неогегельянство.

Становлення релятивістської наукової картини світу. Прагматизм. Фройдизм і неофройдизм та ідея підсвідомого та несвідомого у психоаналізі. Феноменологія. Філософська герменевтика.

Неосхоластика та неотомізм – релігійна філософія. Філософський містицизм.

Людина у світі техніки. Екзистенціальна філософія та її різновиди. Проблема сутності та існування людини, життя та її сметрі. /М.Бердяєв, С.К'єркегор, М.Хайдегер, Ж.П.Сартр/. Персоналізм.

Постнекласична філософія. Постмодернізм – найсучасніший постнекласичний філософський напрям.

ТЕМА 6. Розвиток філософської думки в Україні в контексті світової філософії.

Зародження філософії в Київській Русі. Культурно-філософське значення прийняття християнства на Русі. Ідеї суспільно-громадського об'єднання та національної свідомості. Антропологічна спрямованість вітчизняної філософії.

Творчість Константина /Кирила/ Філософа /9 ст./ та її історичне значення. Патріотична література та стиль філософських роздумів. Реальні стосунки філософії та богослів'я /XI-XII ст./. Реформаційні та гуманістичні тенденції у вітчизняній філософії XV-XVIII ст./І.Вишинський, Ф.Прокопович, Г.Сковорода/. Матеріалістичні основи розуміння людини та теорії пізнання. Ломоносов М.В. — засновник науково-матеріалістичної традиції у вітчизняній філософії.

Історичне значення культурно-філософського процесу в Україні у зв'язку з діяльністю Києво-Могилянської та Славяно-греко-латинської академії. Розвиток філософії у XVIII-XIX ст.: засвоєння здобутків класичної західної філософії та проблеми соціально-економічного розвитку Росії. Філософські та суспільно-політичні погляди російських та українських революційних демократів /О.І.Герцен, М.Г.Чернишевський, Т.Г.Шевченко, І.Я.Франко/. Суспільно-політична діяльність С.А.Подолінського,

П.Д.Драгоманова, М.Грушевського. Взаємовплив філософії, природничо-наукового знання та медицини. /І.Я.Дядьківський, І.М.Сеченов, М.І.Лобачевський, І.І.Мечников/.

Російська релігійно-містична філософія ХІХ ст.: В.Солов'йов, М.Бердяєв, П.Флоренський, М.Федоров. Проблеми свободи, особливості людини та духовного об'єднання народів перед викликами історичного часу. Суб'єктивно-ідеалістична філософія /махізм/ в Росії на початку ХХ ст. Космологічні тенденції у вітчизняній філософії /В.І.Вернадський/. Філософські основи вчення В.М.Бехтерева та І.П.Павлова про психічну діяльність людини.

Проблеми розвитку філософії у радянський період: втрати і досягнення. Філософські питання сучасної медицини.

ТЕМА 7. Філософська онтологія

Філософський зміст проблеми буття. Буття та небуття. Становлення категорії «буття» в історії філософії, зокрема у філософії ХХ ст. (марксизм, феноменологія, екзистенціалізм, неотомізм, аналітична філософія). Види і форми буття: матеріальне і духовне; природне, соціальне і соціоприродне (людське). Специфіка буття людини.

Матеріальне буття. Еволюція філософських уявлень про матерію. Сучасна наука про будову, властивості, спосіб існування матерії. Проблема єдності світу та субстанції (монізм, дуалізм, плюралізм).

Універсальні форми буття матерії: рух, простір, час. Рух як спосіб існування матерії, його внутрішня суперечність. Рух і розвиток. Форми руху матерії, їх якісна своєрідність і взаємозв'язок. Простір і час. Субстанційна і реляційна концепції простору і часу, особливості просторово-часової організації біологічної і соціальної форми руху матерії.

Діалектика як концепція розвитку та методологія, загальний метод пізнання та діяльності. Основні історичні форми діалектики: антична діалектика, німецька ідеалістична (гегелівська) діалектика, матеріалістична (марксистська) діалектика. Форми діалектики в західній філософії ХХ ст.: негативна діалектика (Т.Адорно, Г.Маркузе), діалектична теологія (К.Барт, П.Тілліх). Критика діалектики К.Поппером.

Метафізика, софістика, еkleктика як альтернативи діалектики. Структура діалектики як теорії: принципи, закони, категорії. Діалектика та синергетика.

Принцип загального взаємозв'язку, види зв'язків. Суперечливість розвитку та проблема джерел розвитку, діалектика та логічні суперечності. Діалектика кількісних та якісних змін, заперечення заперечення. Специфіка прояву законів діалектики в природі, суспільстві, свідомості людини. Об'єктивна та суб'єктивна діалектика. Діалектика та догматичне мислення.

Категорії діалектики, їх природа, особливості, співвідношення з принципами та законами діалектики. Співвідносні (парні) категорії, їх зміст та класифікація. Категорії універсальних зв'язків буття: одиничне, загальне та особливе; явище та сутність. Структурні зв'язки буття: частина та ціле; форма та зміст; система, елемент, структура. Зв'язки детермінації: сутність та явлення, причина та наслідок: необхідність та випадковість; можливість та дійсність.

ТЕМА 8. Свідомість як філософська проблема, її походження і сутність. Суспільна свідомість.

Духовне буття: знаково-символічна форма буття духа. Проблема свідомості в філософії, релігії та психології (неотомізм, психоаналіз, біхевіоризм, вульгарний матеріалізм).

Виникнення та еволюція свідомості: природні та соціально-історичні основи свідомості, трудова діяльність, спілкування, мова.

Природа свідомості: відображення та його форми. Відображення та творчість.

Ідеальність свідомості, її структура (компонентна та рівнева). Самосвідомість. Свідомість і психіка. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, свідоме, надсвідоме. Інтуїція.

Свідомість і мозок. Психофізіологічні аспекти свідомості.

Індивідуальна, групова і суспільна свідомість. Проблема детермінації суспільної свідомості. Структура суспільної свідомості (рівні, форми, їх взаємодія).

Психотерапія як різновид лікувальної діяльності.

ТЕМА 9. Діалектика як вчення про загальний взаємозв'язок та розвиток

Діалектика як філософська теорія загальності розвитку та універсальний метод теоретичного освоєння дійсності. Принцип загального взаємозв'язку та обумовленості явищ світу. Поняття відношення зв'язку та взаємодії. Багатоманітність зв'язків дійсності, їх структура. Цілісність світу та його прояви, всебічний аналіз предметів та явищ - діалектична вимога пізнання. Здоров'я та хвороба в системі природних та соціальних зв'язків. Принцип розвитку. Дві концепції розвитку. Особливості розвитку в природі та суспільстві. Принцип детермінізму явищ світу. Поняття детермінізму, закономірності та закону. Закономірність та випадковість. Детермінізм як вияв людської діяльності.

Закони та категорії діалектики, їх зв'язок та особливості.

Закон єдності та боротьби протилежностей. Розвиток як процес виникнення суперечностей, їх види, специфіка прояву у природі, суспільстві життєдіяльності людського організму. Хвороба, як єдність та

боротьба протилежних процесів: пошкодження фізіологічних механізмів під впливом надмірних подразників та активізації захиснокомпенсаторних механізмів.

Закон взаємопереходу кількісних та якісних змін — розкриття основних форм розвитку шляхом розв'язання діалектичної суперечності. Основне питання закону — діалектичний стрибок: його структура. Поняття властивостей, кількості та якості. Здоров'я та хвороба, як якісно різні стани життєдіяльності людини. Категорія міри. Поняття фізіологічної норми, здоров'я. Розвиток та діалектична єдність кількісних та якісних змін. Категорії одиничне-загальне, зміст-форма, суть-явище, як вияв специфічної дії закону взаємопереходу кількісних та якісних змін.

Закон заперечення заперечення — розкриття об'єктивної спрямованості розвитку явищ та процесів світу. Основне поняття закону — діалектичне заперечення. Діалектичне та метафізичне заперечення. Структура закону заперечення, наступність та повторюваність у розвитку. Місце заперечення та наступності в життєдіяльності людини. Категорії причина-наслідок, необхідність-випадковість, необхідність-свобода, як прояв дії закону заперечення заперечення.

ТЕМА10. Гносеологія. Методологічні проблеми наукового пізнання.

Пізнання як філософська проблема. Проблема визначеності меж пізнання людини. Сутність пізнання як специфічного відношення між людиною та світом. Суб'єкт і об'єкт пізнання, характер їх взаємодії. Об'єкт-суб'єктна та суб'єкт-суб'єктна пізнавальні ситуації. Пізнаваність людиною світу і самої себе.

Свідомість та пізнання. Роль структур свідомості в процесі пізнання. Самосвідомість та рефлексія. Рефлексія як єдність відображення і перетворення її об'єкта.

Колективний і індивідуальний суб'єкт. Концепція пізнання як соціально-орієнтована діяльність. Пізнання і практика. Наука як специфічний вид пізнавальної діяльності, соціальний інститут і система знань. Місце медичної науки в системі сучасних знань. Роль розуму і відчуття у пізнанні. Види пізнавальної діяльності: чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання.

9. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Аудиторні		Самостійна робота студента	Індиві- дуальна робота
Лекції	Семінарські заняття				
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1.					
Тема 1. Предмет філософії. Філософія та світогляд	8	2	2	4	
Тема 2. Філософія Стародавнього світу. Антична філософія.	4	2	2	-	
Тема 3. Зв'язок стародавніх філософсько-релігійних систем з медициною.	6	-	-	6	
Тема 4. Філософія Середньовіччя та доби Відродження	8	2	2	4	
Тема 5. Геоцентризм Середньовіччя та гуманізм Відродження.	6	-	-	6	
Тема 6. Філософія Нового часу та класична німецька філософія. Криза раціоналістичного мислення.	4	2	2	-	
Разом за змістовим модулем 1	36	8	8	20	
Змістовий модуль 2.					
Тема 7. Основні напрямки та особливості сучасної західної філософії.	4	2	2	-	
Тема 8. Розвиток філософської думки в Україні в контексті світової філософії (Філософія «української ідеї».)	8	2	-	6	

Тема 9. Тенденції розвитку сучасної філософії.	2	-	2	-	
Тема 10. Філософська онтологія	2	2	-	-	
Разом за змістовим модулем 2	16	6	4	6	
Змістовий модуль 3.					
Тема 11. Філософський зміст проблеми буття. Свідомість як філософська проблема.	2	-	2	-	
Тема 12. Філософія релігії. Буття Бога в філософській інтерпретації.	6	-	-	6	
Тема 13. Діалектика як вчення про загальний взаємозв'язок та розвиток	2	2	-	-	
Тема 14. Гносеологія. Методологічні проблеми наукового пізнання (Психологічні аспекти діяльності лікаря; Медичний діагноз як специфічний прояв істини)	16	2	2	12	
Тема 15. Соціальна філософія. Суспільство: сутність і специфіка пізнання у вимірах філософського аналізу.	12	2	4	6	
Підсумковий контроль. Залік	38	6	8	24	
УСЬОГО ГОДИН	90	20	20	50	

10. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
<i>Змістовий модуль 1.</i>		
1.	Предмет філософії. Філософія та світогляд.	2
2.	Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія.	2
3.	Філософія Середніх віків та епохи Відродження.	2
4.	Філософія Нового Часу та німецька класична філософія. Криза раціоналістичного мислення	2
<i>Змістовий модуль 2.</i>		
5.	Основні напрямки та особливості сучасної західної філософії.	2
6.	Розвиток філософської думки в Україні в контексті світової філософії.	2
7.	Філософська онтологія.	2
<i>Змістовий модуль 3.</i>		
8.	Свідомість як філософська проблема, її походження і сутність. Суспільна свідомість.	2
9.	Діалектика як вчення про загальний взаємозв'язок та розвиток	2
10.	Гносеологія. Методологічні проблеми наукового пізнання	2
	Разом	20

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
<i>Змістовий модуль 1.</i>		
1.	Предмет, функції та специфіка філософського знання. Світогляд людини та філософія.	2
2.	Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія	2
3.	Філософія Середньовіччя.	2

4.	Філософія доби Відродження та Нового Часу.	2
<i>Змістовий модуль 2.</i>		
5.	Тенденції розвитку сучасної філософії.	2
6.	Філософський зміст проблеми буття.	2
<i>Змістовий модуль 3.</i>		
7.	Свідомість як філософська проблема.	2
8.	Гносеологія. Методологічні проблеми наукового пізнання	2
9.	Соціальна філософія. Суспільство: сутність і специфіка пізнання у вимірах філософського аналізу.	2
10.	Особистість у системі суспільних зв'язків. Залік	2
	Разом	20

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Зв'язок стародавніх філософсько-релігійних систем з медициною.	6
2.	Філософія та світогляд	4
3.	Теоцентризм. Середньовіччя та гуманізм Відродження.	6
4.	Філософія «української ідеї».	6
5.	Філософія релігії. Буття Бога в філософській інтерпретації.	6
6.	Психологічні аспекти діяльності лікаря.	6
7.	Медичний діагноз як специфічний прояв істини.	6
8.	Філософія та діячі періоду Середньовіччя	4
9.	Суспільство: сутність і специфіка пізнання у вимірах філософського аналізу.	6
	Разом	50

13. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ.

- Презентація запропонованої проблеми.
- Презентація визначеної філософської теми на семінарському занятті.
- Підготовка реферату у відповідності до запропонованої тематики:
  - Етичні норми та цінності медичної науки.
  - Міфологія як світогляд синкретичної свідомості.
  - Релігійний світогляд та його специфіка.
  - Світові релігії про походження та есхатологічні перспективи світу.
  - Свобода і справедливість як загальнолюдські цінності.
  - Сучасні соціальні міфи.
  - Антична натурфілософія як перша спроба наукового мислення.
  - Плюралізм філософії: необхідність чи випадковість?
  - Пантеїстичні концепції у філософії Відродження.
  - Сутність лютеранства та кальвінізму, їх вплив на розвиток капіталістичних відносин.
  - Схоластика як особливий стиль середньовічного філософствування.
  - Російський та український космоцентризм (кінець XIX – поч. XX ст.).
  - «Філософія серця» і Київська російськомовна школа.
  - Історичні форми синергетики І.Пригожина.
  - Діалектика необхідності і випадковості у біології.
  - Вчення З.Фрейда про протидію та взаємозв'язок свідомого та підсвідомого.
  - Психотерапія як різновид лікувальної діяльності.
  - Етичні норми та цінності медичної науки.
  - Проблема побудови загальної теорії хвороби в сучасній медицині.
  - Значення лікарської інтуїції в діагнозі.
  - Місце медичної науки в структурі пізнавальної діяльності людини.
  - Проблема творчості в пізнанні.

- Біопсихосоціальна сутність людини (аналіз біологізаторства та соціологізаторства).
  - Неофройдизм: проблема душі сучасної людини.
  - Життя як цінність, основні принципи антропології.
  - Сучасна цивілізація: її основні ознаки та суперечності.
4. Участь у наукових студентських конференціях, засіданнях круглого столу, участь у роботі Дискусійного клубу.

14. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

1. Світогляд його сутність структура та функції.
2. Міфологія і релігія як історичні типи світогляду. Місце міфології і релігії в системі культури.
3. Філософія як тип світогляду, її предмет специфіка, структура і функції.
4. Проблема співвідношення духовного і матеріального, її можливі вирішення (матеріалізм, ідеалізм дуалізм, пантеїзм, еkleктизм).
5. Витоки філософії, передумови і час виникнення.
6. Давньоіндійська філософія: загальна характеристика, основні школи (джайнізм, буддизм, чарвака, йога).
7. Давньокитайська філософія: загальна характеристика, основні школи (конфуціанство даосизм).
8. Антична філософія: особливості, основні етапи розвитку, школи, джерела.
9. Учення Мілетської школи та проблема субстанції.
10. Становлення стихійної діалектики. Геракліт про рух як всезагальний спосіб буття та космічний закон («логос»).
11. Елейська школа про рух і спокій.
12. Античний атомізм Левкіппа-Демокріта.
13. Зародження антропологічної та скептичної тенденції в античній філософії. Проблема людини та суспільства у софістів (Протагор, Горгій).
14. Суб'єктивна діалектика та філософський метод Сократа. Самопізнання як мета сократівської філософії.
15. Проблема виникнення античного соціалізму та вчення Платона про ідеальну державу.
16. Об'єктивний ідеалізм Платона.
17. Політичне та етичне вчення Аристотеля.
18. Аристотель про чотири причини. Телеологія.
19. Антична філософія епохи еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм.
20. Основні етапи розвитку Середньовіччя та її головні особливості. Патристика. Вчення Августина Аврелія.
21. Схоластика: боротьба реалізму і номіналізму. Вчення Фоми Аквінського.
22. Характерні риси культури Відродження та їх відображення в філософській думці. М.Кузанський.
23. Натурфілософія та «нове природознавство» Відродження: М.Копернік, Дж.Бруно, Г.Галілей, Й.Кеплер.
24. Соціальна філософія Н.Макіавеллі. Проблема моральності політики.
25. Утопічний соціалізм епохи Відродження: Т.Мор, Т.Мюнцер, Т.Кампанелла.
26. Характерні риси Нового часу. Особливості наукового та релігійного світоглядів.
27. Ф.Бекон – основоположник дослідної науки Нового часу. Проблеми методу та хиб розуму в беконівській філософії.
28. Психофізична проблема в науці XVII ст. та дуалізм Р.Декарта. Метод сумніву.
29. Поняття субстанції в філософії XVII – XVIII ст. та пантеїзм Б.Спінози. Раціоналістична психологія та етика Б.Спінози.
30. Монадологія Г.Лейбніца.
31. Теорія пізнання та політичне вчення Дж.Локка.
32. Суб'єктивний ідеалізм Дж.Берклі. Принцип «існувати – значить бути сприйнятим».

33. Характерні риси та особливості німецької класичної філософії. Концепція «трансцендентальної логіки» І.Канта. І.Кант про межі теоретичного знання.
34. Етичне вчення І.Канта та проблеми гуманізму сучасного людства.
35. Розробка Гегелем проблем ідеалістичної діалектики.
36. Антропологічний матеріалізм Л.Фейербаха та його критика релігії.
37. Основні ідеї діалектичного матеріалізму К.Маркса і Ф.Енгельса. Марксизм та історична реальність: «за» та «проти».
38. Загальна характеристика та особливості становлення і розвитку української філософії. Філософська думка доби Київської Русі.
39. Основні ідеї та проблеми в філософії Києво-Могилянської Академії, її роль у розвитку української філософії.
40. Антропологія та гуманістична філософія Г.С.Сковороди. «Філософія серця» П.Юркевича.
41. Кирило-Мефодіївське товариство, його світоглядні та ідеологічні засади, роль в утвердженні визвольних ідей в Україні (Т.Шевченко, М.Костомаров, П.Куліш).
42. Українська філософська думка кінця ХІХ та поч. ХХ ст. (Л.Українка, П.Грабовський, М.Коцюбинський, М.Драгоманов, І.Франко, В.Антонович, М. Грушевський).
43. Теорія ноосферогенезу В.Вернадського.
44. Духовне значення української академічної філософії (С.Гогоцький, В.Лесевич, П.Юркевич, О.Гіляров).
45. Український космізм (В.Вернадський, С.Подолінський, А.Холодний)
46. Філософська категорія буття, її зміст і значення. Концепції буття в історії філософії.
47. Основні види буття, їх співвідношення.
48. Матерія як вид буття і філософська категорія.
49. Універсальні форми буття та матерії: рух, простір, час та їх зв'язок.
50. Буття соціального. Життя та смерть. Евтаназія.
51. Проблема єдності світу та її вирішення в історії філософії.
52. Діалектика як теорія розвитку і метод пізнання, її основні принципи. Історичні форми та сучасні варіанти діалектики.
53. Основні закони діалектики, їх зміст і специфіка (закон єдності і боротьби протилежностей, закон переходу кількісних змін в якісні, закон заперечення заперечення).
54. Категорії діалектики, їх специфіка і класифікація (сутність і явище причина і наслідок, необхідність і випадковість, можливість і дійсність. Одиначне і загальне, форма і зміст, частина і ціле, елемент і система).
55. Проблема походження і сутності свідомості у філософії.
56. Структура свідомості. Співвідношення свідомого і несвідомого як філософська та медична проблема.
57. Суспільна свідомість, її рівні та сфери.
58. Самосвідомість: властивості та функції.
59. Фізіологічне та психічне, їх співвідношення. Свідомість та мозок.
60. Пізнання як взаємодія суб'єкта і об'єкта. Проблема пізнаваності світу.
61. Чуттєве пізнання, його специфіка і форми. Особливості чуттєвого пізнання в медицині.
62. Раціональне пізнання та його форми.
63. Поняття істини і проблема істини в пізнанні. Основні філософські концепції істини.
64. Основні характеристики істини (об'єктивна, конкретна, абсолютна і відносна істини). Критерії істини.
65. Специфіка наукового пізнання, його рівні та форми. Місце медицини в системі наук.
66. Істина та практика в науковому медичному пізнанні. Медичний діагноз як специфічний прояв істини.
67. Людина як предмет філософії, релігії, медицини, її сутність і природа.
68. Концепції походження людини. Проблема антропосоціогенезу.
69. Людський індивід, індивідуальність, особистість.

70. Людина як природно-соціальна істота.
71. Особистість – продукт та творець суспільного буття.
72. Проблема відчуження, свободи та відповідальності особистості. Відповідальність лікаря.
73. Цінності людського буття, їх природа та види.
74. Цінність та сенс людського життя. Проблема безсмертя.
75. Творчість як сутнісна характеристика людини, спосіб її самореалізації і самовираження. Творчість і свобода.
76. Основні філософські підходи до розуміння суспільства.
77. Сутність суспільства та його головні ознаки.
78. Суспільство як система, що саморозвивається.
79. Суспільна динаміка.
80. Роль географічних, демографічних та інших чинників у розвитку суспільства
81. Філософія історії.
82. Людина як головний суб'єкт історії.
83. Проблема існування історичних закономірностей.

15. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

1. Письмові контрольні роботи. (Див.: Методичні розробки №№ 2,4).
2. Виконання тестових завдань до кожного семінарського заняття (Див.: Методичні розробки з філософії згідно тематики семінарських занять).
3. Структуровані письмові роботи.
4. Виконання ситуаційних завдань (Див.:Методичні розробки з філософії згідно тематики семінарських занять).
5. Написання філософських есе.
6. Складання проблемних таблиць.
7. Підготовка рефератів.(Див.:Методичні розробки з філософії з кожної теми).
8. Презентація питань, визначених планом семінарських занять.

16. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Модульний контроль – це діагностика засвоєння студентом матеріалу модулю (залікового кредиту). Семестр закінчується заліковим модульним контролем.

Початковий контроль знань студентів здійснюється під час проведення семінарських занять і включає в себе перевірку знань теоретичного та практичного матеріалу, який вивчався на попередніх курсах, що проводиться методом фронтального усного опитування, або написання контрольних робіт, для чого використовуються питання для контрольних робіт.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення семінарських занять і включає перевірку знань теоретичного матеріалу та контроль оволодіння практичними навичками, які передбачені методичними розробками занять з відповідних тем. Перевірка знань студентів здійснюється за допомогою усного фронтального опитування, вирішування тестових завдань різного ступеня важкості, розв'язування типових та нетипових ситуаційних задач, а також під час перевірки правильності виконання практично-дослідницьких завдань.

Проміжний контроль знань студентів проводиться під час проведення підсумкових контрольних робіт під час останнього заняття змістовного модуля.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється на останньому заліковому занятті. У студентів з'ясовують знання теоретичного матеріалу (згідно переліку питань).

До підсумкового залікового контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали

на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

17. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання засвоєння кожної теми студенту виставляються оцінки за 4 - бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної навчальної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивчення навчальної дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем з додаванням балів за індивідуальне завдання здобувача, але не більше 200 балів.

Розподіл балів за поточну діяльність

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок								Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання				
			5	4	3	2	5	4	3	2	
90/3	3	10	19	15	12	0	10	8	5	0	120

Мінімальна кількість балів для студентів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «задовільно» на кожному занятті: $120+5=125$ (3)

Студент отримує оцінку «**зараховано**», якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, відвідав всі навчальні заняття – лекції, практичні (семінарські), визначені тематичним планом з відповідної дисципліни (при наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював), набрав загальну кількість балів при вивченні навчальної дисципліни не меншу, ніж 120.

Студент отримує оцінку «**не зараховано**», якщо студент має невідпрацьовані пропуски навчальних занять (практичних, семінарських та лекцій) і кількість балів за поточний контроль менша ніж мінімальна.

Оцінка «зараховано» і «не зараховано» вноситься викладачем до залікової відомості (Форма № Н-5.03-3), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів» та «Залікової книжки».

Залікова відомість надається до деканату в день проведення заліку або наступного дня.

Студенту, який отримав оцінку «не зараховано» декан факультету видає направлення на ліквідацію академічної заборгованості з дисципліни.

Відпрацювання занять і підвищення балів студентами за направленням деканату повинно відбуватись в установленому порядку під час відпрацювань за графіком кафедри.

Після відпрацювань пропущених занять деканат повинен видати студенту залікову відомість, в яку викладач вносить відмітку про складання заліку.

Отримання оцінки «зараховано» з семестрових дисциплін, викладання яких закінчується заліком, є обов'язковою умовою перевodu студента на наступний семестр (рік) навчання.

18. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1 Базова

1. Надольний І. Ф. Філософія. Навч. посіб. - К. : Вікар, 2004.
2. Петрушенко В.Л. Філософія. Підручник. - Львів : Магнолія, 2006, 2011.
3. Попов М.В. Філософія: Підручник. – К.: ВСВ «Медицина», 2011.
4. Троянський В.А. Філософія. Навч.-метод. Посібник. - Чернівці : БДМУ, 2010.

19.2. Допоміжна

1. Вандишев В.М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять. - К. :Кондор, 2006.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник. – К.: Академвидав, 2008.
3. Людина в сучасному світі [Текст]: колект. моногр.: в 3 кн. / за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Мельника ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Ін-т соціогуманіт. пробл. людини Зах. наук. центру Нац. акад. наук України. - Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012.
4. Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, 2001.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Пер. з фр. – В 3-х томах. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011-2013.
6. Федів Ю.В., Мозгова Н.Г. Історія української філософії: Навчальний посібник. – К.: Україна, 2001.
7. Філософія: Мислителі, ідеї, концепції: підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005.
8. Філософський енциклопедичний словник / Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К., 2002.
9. Философия: учеб.-метод. пособие для иностран. студ. / Н.В. Попов, А.А. Загороднец. – К.: НМУ им. А.А. Богомольца, 2007.
10. Философия: учебное пособие для иностранных студентов / А.В. Синицына. – Львов, Новый Світ, 2000, 2014.
11. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Навч. посібн. / В.П. Андрущенко, І.Г. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. – К.: Каравела, 2010.
12. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини: Навч. посібн. / За ред. А.П. Алексеєнко, В.М. Лісового. – Харків: Колегіум, 2010.
13. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии: Учеб. пособие для студ. высш. учебн. заведений / Пер. с англ. – М.: Гуманит. издат. центр ВЛАДОС, 2001.
14. Чикин С.Г. Врачи-философы. – М., 1990.
15. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму: підручник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.
16. Бути людиною [Текст] / Мирослав Попович. - К.: Вид. дім "Киево-Могилянська академія", 2013. - 223 с.

19.3 Інформаційні ресурси

1. Сервер дистанційного навчання БДМУ – (moodle.bsmu.edu.ua)
http://moodle.bsmu.edu.ua/file.php/2851/Silabus_Filosofija_stomat._mol._bakalavr_.pdf
2. Сайт Буковинського державного медичного університету - (www.bsmu.edu.ua)
3. Сайт кафедри психології та філософії БДМУ – (psychology.bsmu.edu.ua)
4. Методична функція філософії в науковому пізнанні – (<http://refs.co.ua/61761>)
5. Вклад медицини в розвиток філософських думок про форми руху матерії, простору і часу. – (<http://lektsii.net/1-85517>).

19. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

20. Слубська Анна Ярославівна – викладач фахового коледжу ВДНЗ БДМУ, кандидат філософських наук.